

GROTE PIMPERNEL

Sanguisorba officinalis

(foto Ron Poot / Buiten-beeld)

S52

Beschermingsstatus

Rode lijstcategorieën

Beschermingsstatus

Habitatrichtlijnsoort

Vogelrichtlijnsoort

Belangrijke leefgebieden

Korte soortbeschrijving

Soortkenmerken

Typerend voor de Grote pimpernel zijn de donkerrode bloemdekbladen. De gesteelde en geveerde bladeren vormen eerst een rozet. De bovenste blaadjes zijn 2 tot 7 cm lang. De blaadjes hebben aan beide kanten ongeveer 12 tanden en van onderen zijn ze grijsgroen.

Biotoopvereisten

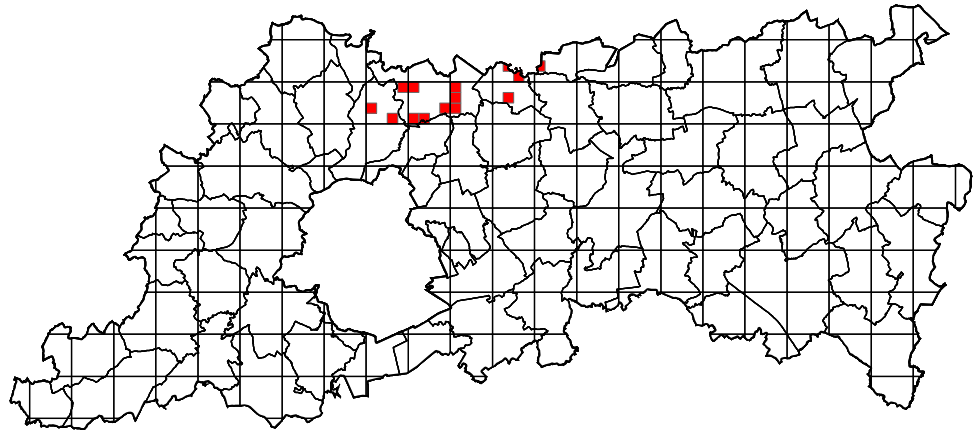
De Grote pimpernel groeit op zonnige plaatsen op natte tot vochtige, matig voedselrijke, weinig bemeste grond (veen, zand of zandleem). De soort verkiest plekken met periodieke overstromingen, maar ze kan ook voorkomen op basische kwel, in vochtige en natte hooilanden en langs slootkanten en in natte bermen.

Voorkomen in de provincie Vlaams-Brabant

Regionale verspreiding

Vlaams-Brabant herbergt een van de laatste populaties van de Grote pimpernel in Vlaanderen. De soort komt slechts op enkele plaatsen voor in de valleien van de Zenne en de Dijle. De belangrijkste populatie is te vinden in de omgeving van Zemst.

Knel- en aandachtspunten

- De omvorming van soortenrijk (nat) grasland naar productiegrasland vormt de belangrijkste bedreiging.
- De habitatkwaliteit neemt af door een verregaande verruiging en verbossing door gebrek aan beheer of door de inwerking van (externe) milieufactoren (overstroming met beekwater van slechte kwaliteit, ontwatering, vermessing, enz.).
- Het voorkomen van het Pimpernelblauwtje - een inmiddels in Vlaanderen uitgestorven dagvlindersoort - valt samen met het verspreidingsgebied van de Grote pimpernel. De terugkomst van deze vlindersoort - al dan niet door herintroductie - is afhankelijk van de instandhouding en uitbreiding van het groeibiotoop van de Grote pimpernel.

Overzicht maatregelen

H4.1. Herstel waterhuishouding in natte graslanden

S52.1. Maaibeheer

S52.2. Bemesting

Landschaps- en habitatgerichte maatregelen

H4.1. Herstel waterhuishouding in natte graslanden

De Grote pimpernel is een soort van regelmatig overstromende graslanden. Om de dynamiek in de natte graslanden te behouden is het nodig dat:

- regelmatig winterse overstromingen optreden, ofwel met zuiver beekwater, ofwel door basenrijke kwel of een combinatie van beide;
- in de winter een hoog grondwaterpeil gehandhaafd blijft en de wegzijging van het grondwaterpeil in de zomer beperkt blijft tot 80 cm.

Soortgerichte maatregelen

S52.1. Maaibeheer

Het voortbestaan van de soort is afhankelijk van het behoud van relatief open grazige vegetaties op zeer natte gronden. Deze kunnen enkel door een maaibeheer in stand worden gehouden. Jaarlijks maaien is dus nodig. Dit gebeurt in de zomermaanden ten vroegste vanaf juli (na de bloei) en onder ruigere omstandigheden gevolgd door een nabeweiding met runderen, waarbij het product vee-eenheden en aantal dagen nabeweiding maximaal 100 is, of een tweede maaibeurt eind september-begin oktober. Het maaien gebeurt met aangepast materiaal om de kwetsbare bodem niet te beschadigen (lagedrukbanden).

S52.2. Bemesting

Groeiplaatsen worden beter niet of slechts matig bemest: tot maximaal 25 kg zuivere stikstof per hectare per jaar, via incidenteel (niet jaarlijks) toedienen van stalmest.

Foto: Grote pimpernel in een wegberm. Wegbermen vormen vaak kleine refugia waarin de soort moeizaam weet stand te houden. (foto Econnection)

Financierings- en ondersteuningmogelijkheden

Algemeen

- Ondersteuning gemeentelijk natuurbeleid
- Subsidie voor de aankoop van natuurgebieden
- Landschapsteam

Soortgericht

- Bijzonder natuurbeschermingsproject

Habitatgericht

- Beheerovereenkomst verminderde bemesting voor een betere waterkwaliteit
- Beheerovereenkomst soortenrijke graslanden en akkers

Lopende initiatieven

- Bermbeheerplan Zemst. In de gemeente Zemst, waar de plant in verschillende wegbermen groeit, werd in het bermbeheerplan specifieke aandacht besteed aan deze soort en werd een aangepast maaieregime voorgesteld. Initiatiefnemer: gemeente Zemst.
- Beheer van pimpernelgraslanden. Maaien van graslanden in beheer van de vereniging afgestemd op de aanwezigheid van Grote pimpernel. Initiatiefnemer: Natuurpunt Zemst & Kapelle-op-den-Bos.

Opvolgings- en evaluatiemogelijkheden

Opvolgen grondwater

- Meten van de grondwaterstand gedurende minimum 1 jaar
- Uitvoeren waterkwaliteitsanalyses

Opnemen van permanente kwadraten

Regelmatige opvolging van de vegetatieontwikkeling op vaste plaatsen met aandacht voor aandeel en ontwikkeling van Grote pimpernel en andere indicatieve en/of vegetatietyperende soorten. Ook het aantal bloeiende planten kan worden geteld.

S52

Referenties & verdere informatie

Publicaties

- Bal D., Beije H.M. & Fellingner M. (2001). Handboek natuurdoeltypen. Rapport Expertisecentrum LNV nr. 2001/020. Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Expertisecentrum LNV, Wageningen. 832 p.
- Dierickx H. (2008). Het wel en wee van de Grote pimpernel in de omgeving van Zemst. Brakona jaarboek 2006-2007. 136-143.
- Econnection (2004). Bermbeheerplan voor negen gemeenten behorende tot de Groene Corridor van Vlaams-Brabant. Provinciebestuur Vlaams-Brabant.
- Koster A. (1993). Vademecum wilde planten. Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek i.s.m. Stichting Leefmilieu. Wageningen, Antwerpen. 272 p.
- Leestmans J. (1999, 2001). Vegetatieopnamen Grote pimpernel vallei van de Marke te Meer. Calthion/Alopecurion/Caricion nigrae-vegetaties.
- Leestmans J. & Verschraegen T. (2004). Plan pimpernel: voorbeeld van een plaatselijk soortontwikkelingsplan. In: Nieuwborg H. (red.), 2004. Antwerpse Koepel voor Natuurstudie (ANKONA). Jaarboek 2003. Provinciebestuur Antwerpen.
- Van Landuyt W., Hoste I., Vanhecke L., Van den Breemt P. Vercruyssen W. & De Beer D. (red.) (2006). Atlas van de Flora van Vlaanderen en het Brussels gewest. Nationale Plantentuin en het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek i.s.m. Flo.Wer vzw. 1007 p.
- Verschraegen T. (1999). Plan Pimpernel. Naar een ecologisch netwerk door de gemeente Hoogstraten ... na ruilverkaveling. Wielewaal, 65 (1): 2-4.
- Vincent L., Verbeke W., Van Belle J., De Cock V., Verlindé R., Reheul D., Zwaenepoel A., Van Den Berghe J. & Lievens F. (2006). Technisch vademecum grasland : harmonisch park- en groenbeheer. Afdeling Bos en Groen. Brussel. Belgium. 291 p.
- Weeda E.J., Westra R., Westra CH. & Westra T. (1985). Nederlandse oecologische flora. Wilde planten en hun relaties 2. IVN. Hilversum. 304 p.
- Zwaenepoel A., 't Jollyn F., Vandenbussche V. & Hoffmann M. (2002). Systematiek van natuurtypen voor de biotoop grasland. WVI, Brugge. 532 p.

Websites

- www.inbo.be/content/page.asp?pid=FLO_florabank
- www.inbo.be/content/page.asp?pid=FLO_atlas
- www.wilde-planten.nl/grote_pimpernel.htm
- www.minInv.nederlandsesoorten.nl/Inv.db/Inv.db/i000252.html
- www.soortenbank.nl
- www.waarnemingen.be

Folders

geen

Advies

- Plantenwerkgroep

